

Lapsen oikeudet

Euroopan komissio on laatinut lapsen oikeuksiin liittyvää oppimateriaalia, joka on tarkoitettu avuksi sekä oikeusalan ammattilaisille että oikeusalan ammattilaisten kouluttajille.

Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö

Oikeudenkäyttö asioissa, joihin liittyy lapsia rikoksen uhreina ja todistajina

Lapsikaupan torjunta

Naisten sukuelinten silpomisen torjunta

Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö

Lapsiystävällisen oikeudenkäytön suuntaviivat (Euroopan neuvosto)

Lapsiystävällisen oikeudenkäytön suuntaviivoissa käsitellään kysymyksiä, jotka koskevat lasten roolia, näkemyksiä, oikeuksia ja tarpeita oikeudenkäyntimenettelyissä ja vaihtoehtoisissa menettelyissä. Suuntaviivoja ja niiden perusteluosaa voidaan hyödyntää koulutusmoduulien suunnittelussa. Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi suuntaviivat 17.11.2010. Ne ovat saatavana [englanniksi](#) ja [ranskaksi](#). Ne on myös käännetty monille muille EU-kielille, ja eri kieliversioihin voi tutustua [täällä](#).

Lapsiystävällisen oikeudenkäytön ja lapsen oikeuksien työkalupakki (Child Rights International Network)

Lapsen oikeuksia ajava kansainvälinen Child Rights International Network (CRIN) verkosto on tuottanut työkalupakin lapsen oikeudesta lapsiystävälliseen oikeudenkäyttöön. Siinä annetaan esimerkkejä hyvistä käytännöistä, kansainvälisistä ja alueellisista normeista ja tutkimuksesta sekä muusta aineistosta. Työkalupakkiin voi tutustua [englanniksi](#), [ranskaksi](#) ja [espanjaksi](#).

Työkalupakki oikeudenkäynnin ja vankeusrangaistuksen vaihtoehtoista (Unicef)

Unicef on suunnitellut oikeudenkäyntimenettelyjä ja vankeusrangaistukselle vaihtoehtoisia seuraamuksia koskevan työkalupakin, jossa annetaan ohjeita lakia rikkoneiden lasten oikeuksien turvaamisesta lapsen oikeuksien yleissopimuksen 37 artiklan b alakohdan, 40 artiklan 1 kohdan, 40 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja 40 artiklan 4 kohdan mukaisesti. Työkalupakissa annetaan käytännön neuvoja oikeudenkäynnille ja vankeusrangaistukselle vaihtoehtoisten menettelyjen täytäntöönpanosta. Esimerkit useissa eri maissa toteutetuista hankkeista ja muista toimista helpottavat ideoiden toteuttamista käytännössä.

Oikeudenkäynnin korvaavilla toimenpiteillä ohjataan lakia rikkoneita lapsia tietyin edellytyksin välttämään oikeudenkäynti vaihtoehtoisten ratkaisukeinojen avulla. Näin voidaan ratkaista monet – jopa useimmat – asiat lainkäyttöelinten ulkopuolella ja välttää virallisten oikeusmenettelyjen kielteiset seuraukset ja rikosrekisterimerkintä. Vankeusrangaistukselle vaihtoehtoisilla seuraamuksilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joita voidaan määrätä rikosoikeudellisen menettelyn piiriin joutuneille lapsille sekä ennen oikeuskäsittelyä että tuomitsemisvaiheessa ilman vapaudenmenetystä.

Työkalupakkiin voi tutustua englanniksi [täällä](#).

Nuoriso-oikeusjärjestelmän kansainvälinen seurantakeskus

Vuonna 2003 perustetun nuoriso-oikeusjärjestelmän kansainvälisen seurantakeskuksen (International Juvenile Justice Observatory, IJJO) tavoitteena on edistää kansainvälistä rajat ylittävää nuoriso-oikeusjärjestelmää. IJJO:n verkkosivujen kautta edistetään tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihtoa ja tehdään tunnetuksi tietolähteitä, tärkeitä tutkimuksia ja raportteja. Keskus osallistuu myös alan koulutuksen kehittämiseen. Verkkosivuihin voi tutustua [englanniksi](#), [ranskaksi](#) ja [espanjaksi](#).

Nuoriso-oikeusjärjestelmää käsittelevä viranomaispaneeli

Nuoriso-oikeusjärjestelmää käsittelevä viranomaispaneeli (Interagency Panel on Juvenile Justice, IPPJ) ylläpitää tietokantaa, jossa luodaan kattava yleiskatsaus tämän alan koulutusaineistoon ja josta voi eri hakuperustein etsiä työkaluja, käsikirjoja ja koulutusoppaita. Tietokanta on käytettävissä [englanniksi](#), [ranskaksi](#) ja [espanjaksi](#).

Nuoriso-oikeuden alan koulutusopas (Penal Reform International ja Unicef)

Nuoriso-oikeuden alan koulutusopas on tarkoitettu apuvälineeksi lapsen oikeuksia koskevien koulutusjaksojen järjestämisessä. Koulutusopasta voivat hyödyntää kaikki koulutuksen järjestäjät, jotka tarjoavat koulutusta oikeusalan ammattilaisille, kuten tuomareille, asianajajille, syyttäjille, poliisille, vankeinhoitohenkilöstölle, sosiaalityöntekijöille ja muille lakia rikkoneiden lasten parissa työskenteleville toimijoille. Oppaan ovat julkaisseet rikosoikeusjärjestelmän uudistamista ajava kansalaisjärjestö Penal Reform International (PRI) ja Unicef.

Oppaaseen voi tutustua [englanniksi](#).

Koulutusopas lapsen oikeuksien suojelusta rikosoikeudellisissa järjestelmissä (Penal Reform International)

Lapsen oikeuksien suojelua rikosoikeudellisissa järjestelmissä koskevassa koulutusoppaassa (Training manual on protecting children's rights in criminal justice systems) annetaan kattavat ohjeet rikosoikeusjärjestelmän piirissä eri ammateissa toimiville työntekijöille ja viranomaisille. Koulutusmoduuli on suunnattu ammattilaisille ja sidosryhmille, jotka ovat työnsä puolesta mukana koulutuksen järjestämisessä, ja sen tarkoituksena on auttaa heitä tehostamaan oppaassa esitettyjen periaatteiden opettamista kokemuseräisen koulutusmenetelmän avulla.

Oppaassa käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät lapsiin lainrikkoina sekä rikoksen uhreina ja todistajina. Siinä tarkastellaan myös toimia niiden lasten hyväksi, jotka ovat vaarassa joutua rikosoikeudellisen järjestelmän piiriin. Näiden alojen osalta oppaassa käsitellään muun muassa lastensuojelua, rikosentorjuntaa, lainvalvontaa, oikeudenkäyntimenettelyjä, rangaistusten määräämistä ja yhteiskuntaan sopeuttamista.

Oppaan on laatinut Penal Reform International (PRI) järjestö ja se on saatavana [englanniksi](#).

Oikeudenkäyttö asioissa, joihin liittyy lapsia rikoksen uhreina ja todistajina

Ammattilaisille ja päätöksentekijöille tarkoitettu käsikirja oikeudenkäytöstä asioissa, joissa lapsi on rikoksen uhrina tai todistajana (YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava järjestö UNODC)

Ammattilaisille ja päätöksentekijöille laaditun käsikirjan avulla maat voivat panna kansallisella tasolla täytäntöön suuntaviivoja, jotka koskevat oikeudenkäyttöä asioissa, joissa lapsi on rikoksen uhrina ja todistajana, sekä muita asiaa koskevia kansainvälisiä suuntaviivoja. Käsikirja perustuu kansainvälisiin parhaisiin käytäntöihin, jotka koskevat rikoksen uhreina ja todistajina olevien lasten kohtelua rikosoikeusjärjestelmässä. Siinä annetaan ohjeita rikoksen uhreina ja todistajina olevien lasten kanssa tekemisissä oleville päätöksentekijöille ja ammattilaisille, kuten tuomareille, lääkintä- ja tukihenkilöstölle, lainvalvontaviranomaisille, syyttäjille, sosiaalityöntekijöille, kansalaisjärjestöjen henkilöstölle ja opettajille. Käsikirja on saatavana [englanniksi](#), [ranskaksi](#) ja [espanjaksi](#). Samaa aihetta koskeva mallilaki selityksineen on myös saatavana [englanniksi](#).

Verkkokoulutus: YK:n oikeudenkäytön suuntaviivat asioissa, joissa lapsi on uhrina tai rikoksen todistajana (UNODC ja Unicef)

Verkkokoulutukseen voivat osallistua kaikki ammattilaiset ja päätöksentekijät, jotka ovat kiinnostuneita työskentelemään rikoksen uhreina tai todistajina olevien lasten tukemisen parissa. Koulutuksen ovat yhdessä suunnitelleet UNODC, Unicef ja lapsen oikeuksia ajava kansalaisjärjestö International Bureau for Children's Rights (IBCR) Kanadan hallituksen tuella. Se on maksuton ja siihen voi osallistua kirjautumalla sivuston käyttäjäksi. Koulutuksesta saa todistuksen suorittamalla kaikki sen sisältämät testit ja sen voi suorittaa [englanniksi](#).

Lapsikaupan torjunta

Suuntaviivat ihmiskaupan lapsiuhrien suojelemiseksi (Unicef)

Ihmiskaupan lapsiuhrien suojelemiseksi annetuissa suuntaviivoissa vahvistetaan kansainväliseen ihmisoikeuspolitiikkaan perustuvat hyvien käytäntöjen normit. Suuntaviivoissa käsitellään ihmiskaupan lapsiuhrien suojeeluun liittyviä kysymyksiä, muun muassa uhrien tunnistamista sekä näiden toipumista ja yhteiskuntaan sopeuttamista. Niitä voidaan käyttää yhdessä muiden lapsikaupan torjumiseen tarkoitettujen suuntaviivojen ja välineiden kanssa. Suuntaviivojen pohjalta voidaan kehittää valtakunnan- ja aluetasolla paikallisiin olosuhteisiin, rajoituksiin ja voimavaroihin mukautettuja toimintalinjoja ja käytäntöjä. Tavoitteena on auttaa hallituksia ja valtiollisia toimijoita, kansainvälisiä järjestöjä, kansalaisjärjestöjä ja muita palveluntarjoajia. Ne ovat saatavana [englanniksi](#).

Muuhun lastensuojelua koskevaan Unicefin aineistoon voi tutustua [täällä](#).

Koulutusopas työvoiman hankkimiseksi sekä seksuaalisen ja muun hyväksikäytön tarkoituksessa harjoitetun lapsikaupan torjumisesta (Kansainvälinen työjärjestö ILO)

Koulutusopas on tarkoitettu avuksi hallituksille, työntekijöille, työnantajille, kansainvälisille organisaatioille ja kansalaisjärjestöille, jotka osallistuvat työvoiman hankkimiseksi sekä seksuaalista ja muuta hyväksikäyttöä varten harjoitetun lapsikaupan torjuntaan. Oppaaseen kuuluu kolme oppikirjaa (*Understanding child trafficking, Action against child trafficking at policy and outreach levels ja Matters of process*), harjoituskirja ja koulutuksen järjestäjän opas. Opas on saatavana [englanniksi](#), [ranskaksi](#) ja [espanjaksi](#). ILO:n ja Unicefin yhteistyössä suunnittelema opas on osa ihmiskaupan torjuntaa koskevaa maailmanlaajuista YK:n aloitetta.

Naisten sukuelinten silpomisen torjunta

Verkko-opetusväline naisten sukuelinten silpomisen vastaisesta yhteistyöstä

Naisten sukuelinten silpominen katsotaan kansainvälisesti naisten ihmisoikeuksien rikkomiseksi ja lasten kaltoinkohteluksi. Yhdessä muiden sukupuoleen perustuvan väkivallan muotojen kanssa se loukkaa Maailman terveysjärjestön määritelmän mukaan perustavanlaatuaista oikeutta elämään, vapauteen, turvallisuuteen, ihmisarvoon, naisten ja miesten tasa-arvoon, syrjimättömyyteen ja ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen.

Naisten sukuelinten silpomisen vastaista kampanjaa ("United to end female genital mutilation", UEFGM) koskevassa verkko-opetusvälineessä käsitellään kysymystä naisten sukuelinten silpomisesta terveydenhuolto- ja turvapaikkapalvelujen yhteydessä. Oikeusalan ammattilaiset saattavat olla kiinnostuneita kahdesta perusmoduulista, joissa perehdytään naisten sukuelinten silpomiseen ihmisoikeuskysymyksenä ja erityisenä sukupuoleen perustuvan väkivallan muotona. Turvapaikkaoikeuteen erikoistuville oikeusalan ammattilaisille voi puolestaan olla hyötyä kahdesta turvapaikka-asioiden alan erityismoduulista.

Kurssi on saatavana [englanniksi](#), [italiaksi](#) ja [portugaliksi](#).

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Päivitetty viimeksi: 19/02/2019